

Het begon allemaal tamelijk onschuldig, hoor. Een studiegenoot van me, die in Parijs werkt, belde me op: "Ik vraag me af of ik je mag bezoeken. Is het al zo lang geleden dat ik in Nederland geweest ben?" Natuurlijk was hij welkom. "En mag ik een Oekraïense vriend meenemen? Hij is ook priester, in de Grieks Katholieke Kerk, en hij woont sinds kort in Parijs. We leren samen Frans". Ook dat was geen probleem. We brachten samen een heel leuk weekend door en aan het eind werden we uitgenodigd om met Pasen naar Parijs te gaan. Helaas kwam een paar weken later dit bericht van Ivan (dat was de naam van deze nieuwe Oekraïense vriend): "Sorry, maar onze ontmoeting in Parijs gaat niet door. De bisschop stuurt me terug naar Oekraïne". Even later echter, toen mijn partner en ik samen onze vakantie aan het plannen waren, vroegen we ons af: "Zullen we deze Oekraïense jongen eens opzoeken?" En inderdaad gingen we in de zomer naar de dorpen Ladantsy en Pnjatin', waar Ivan pastoor was geworden. Hij wist reeds tijdens zijn eerste drie maanden daar veel werk te verzetten. En hij sprak er met zo'n enthousiasme over dat we onmiddellijk besloten eraan mee te doen en te helpen. Wat we de volgende drie jaar samen konden doen lijkt me bijna ondenkbaar: de renovatie van de pastorie en de school, de tournee van het koor door Polen en Slowakije, de gratis oogcontrole en uitdeling van (soms zeer geavanceerde) brillen door twee gepensioneerde optometristen uit Nederland, het begin van de verbouwing van het Dorpshuis. Maar bovenal zijn we erin geslaagd dit geheel particuliere initiatief uit te breiden en iets te doen ontstaan wat we aanvankelijk niet verwacht hadden: een netwerk van mensen en gemeenschappen van goede wil die ons zijn gaan steunen. Het centrum daarvan is een samenwerkingsverband tussen de Verenigde Doopsgezinde Gemeente IJmond, waarvan ik de voorganger ben, en de beide parochies van Ivan.

Het begin van de oorlog betekende voor ons een totaal nieuwe situatie maar het bleek dat ons netwerk van mensen van goede wil ook in deze omstandigheden goed werkte. We zijn erin geslaagd voor bijna 30.000 euro aan hulpgoederen naar Oekraïne te sturen. En het waren onze Oekraïense vrienden zelf die beslisten wat ze op dat moment nodig hadden. Tegelijkertijd begonnen we samen te werken met een Russisch-talige gemeenschap in Riga, Letland. De voorganger ervan, Pavel Levushkan, ging ook hulptransporten organiseren, die de echte brandhaarden van deze oorlog wisten te bereiken, o.a. Boetsja en Marioepol. Op de terugweg nemen ze vluchtelingen mee naar Letland. Wij, van onze kant, zorgen voor de financiën. Maar ook veel minder spectaculaire dingen zijn belangrijk. Ik sta in contact met meerdere mensen in verschillende delen van Oekraïne, ook in de bezette gebieden. We praten met elkaar (ik spreek zowel Oekraïens als Russisch), soms moeten we hen ook materieel steunen. Gelukkig is het nog steeds mogelijk. En steeds weer vindt er iets plaats dat ik niet aarzel een wonder te noemen. Als het geld dat we ontvangen bijna op is, komt er altijd een nieuwe geldschieter. Soms waren we dus weliswaar genoodzaakt de omvang van onze hulp te beperken, maar tot nu toe hebben we iedereen die om hulp vroeg op de een of andere manier kunnen helpen.

Maar vanaf het begin van de oorlog vond ik dat ik zelf ook naar Oekraïne moest gaan, om onze vrienden te laten zien dat we hen niet alleen van een afstand steunen, maar dat we niet bang zijn om letterlijk naast hen te staan in deze vreselijke situatie. Deze droom kwam eindelijk uit. Hier volgt een kort reisverslag.

We staan met z'n tweeën op het busstation in de Poolse stad Lublin: ik en Ivans jongere zus Marianna, die er geschiedenis en filosofie studeert. We hebben veel bagage bij ons, waaronder bijvoorbeeld een drone met warmtekijker mee, die de territoriale verdediging in Ladantsy en Pnjatyn' bij nachtelijke patrouilles moet helpen. En zelf heb ik, behalve geld en wat andere spullen, een koffer mee vol met de Hollandse bloembollen: als symbool van het verborgen leven dat in al zijn rijkdom en schoonheid tot bloei komt. De grens is maar enkele tientallen kilometers verderop en in deze

vreemde tijd is het niet alleen de Pools-Oekraïense grens, niet alleen de buitengrens van de Europese Unie en de NAVO, maar vooral de grens tussen oorlog en vrede...

Reizen met Marianna is puur genieten. Elke keer als we elkaar ontmoeten hebben we honderden onderwerpen om over te praten. Misschien nog meer dan haar broer belichaamt dit meisje voor mij hoop op een betere toekomst voor Oekraïners. De laatste twee maanden kochten zij en haar verloofde, een toekomstige priester, alle spullen in die we naar Oekraïne sturen. Dankzij hen kon ik beloven dat onze hulpgoederen heel snel bij de behoeftigen zouden worden afgeleverd: ongeacht of die behoeftigen zich in 'onze' dorpen of aan de frontlinie bevonden. Maar nu hebben we het over de geschiedenis van de gebieden waar we doorheen rijden en wagen we ons aan verschillende filosofische en culturele onderwerpen. We hebben besloten dat we Pools zullen spreken voor we de grens oversteken, maar zodra we Oekraïens grondgebied betreden, veranderen we van taal: ook al betekent dit voor mij dat ik af en toe moeizaam naar de juiste woorden zal moeten zoeken. Maar we vinden allebei dat het zo hoort.

Verbazingwekkend snel en zonder problemen passeren we de grens. Zelfs onze drone wekt bij grenswachters niet al te veel belangstelling. Een blik van verstandhouding en dat was het! En als ik zoiets 2-3 maanden geleden bij me had gehad, weet ik niet hoeveel ik had moeten uitleggen...

We zijn in Lviv aangekomen. Precies op tijd, ondanks al die stops bij controleposten onderweg. Een door Ivan gezonden chauffeur staat ons al op te wachten: vlakbij het station, en da's goed, want gisteren nog vielen er raketten bijna op deze plek. 7 personen zijn hier omgekomen: reizigers zoals wij, en spoorwegaarbeiders. We willen hier dus niet te lang blijven. Het platteland lijkt een veel veiliger plaats.

Na nog geen twee uur zitten we al achter de tafel in de pastorie in Ladantsy. Met een glas wijn in de hand wisselen we ervaringen en roddels uit van afgelopen maanden. De oorlog lijkt heel, heel ver weg te zijn. Maar als ik even naar buiten ga om een sigaretje op te steken, hoor ik hoog in de lucht een hard geluid. Het klinkt alsof er ergens een enorme koe staat te loeien, of alsof iemand een enorme kast over de vloer boven ons schuift. 'Het zijn raketten', hoor ik Ivan zeggen, 'Ze proberen Lviv weer te bombarderen'.

Maar het blijkt dat de stad en haar omgeving een speciale beschermengel hebben: sinds gisteren. Want als ik de volgende dag naar de winkel ga om wat boodschappen te doen, ontmoet ik in het dorp een kennis die bij mijn aanblik roept: 'Mensen zeggen dat Poetin ons met Pasen wil bombarderen, maar omdat Dominee Jarek Ladantsy bezoekt, zal er zeker niets ergs gebeuren!'. Ja, ik moet wel toegeven dat ik me een beetje overweldigd voel door haar vertrouwen in mij...

Voorlopig is er echter echt niets bijzonders aan de hand. Het leven gaat gewoon door in het ritme van liturgische vieringen. Het is immers Stille Week. Zelf heb ik niet altijd zin om naar de kerk te gaan, dus dwaal ik rond in het dorp. Langzaamaan moet ik een van de hoofddoelen van mijn bezoek hier gaan vervullen: vluchtelingen te bezoeken. In Ladantsy hebben 12 gezinnen uit het oosten van het land onderdak gevonden. Bijna allemaal zijn ze Russischtalig. Ivan behoort tot de generatie die op school geen Russische les kreeg, bovendien vindt hij gewoon dat de vluchtelingen Oekraïens moeten spreken. Ik begrijp deze houding, maar tegelijk weet ik hoe belangrijk het voor deze mensen is dat ze met iemand in hun moedertaal kunnen praten. Dus spreken we met elkaar Russisch. En we drinken thee die op de Russische manier gebrouwen is, want we zijn het met elkaar eens dat ze hier in het westen van Oekraïne wel uitstekende koffie maken (oude Oostenrijkse invloeden!), maar niets van goede thee afweten...

Op Paasavond zijn we in Pnjatyn'. Dit jaar is het niet mogelijk om in beide dorpen een Paaswake te houden omdat we de dienst vóór 11 uur moeten beëindigen wanneer de avondklok ingaat. In Ladantsy vieren we dus pas in de vroege ochtend, maar hier blijven we aan de eeuwenoude traditie trouw om de verrijzenis op Paasavond te vieren. Ik ben net klaar met het voorlezen uit het Boek Handelingen van de Apostelen als in de kerk de sirene van het luchtalarm afgaat. Hier op het platteland zijn eigenlijk geen luchtalarmsirenes, maar als mensen samenkomen heeft altijd één iemand zijn telefoon aan, zodat we via een speciale app de sirene kunnen horen. En wat te doen in zo'n situatie? Vluchten is niet echt een optie en deze houten kerk in Pnjatyn' verkeert in zo'n staat dat zelfs een beetje harde wind haar uit elkaar kan doen vallen, om van een raketinslag maar te zwijgen. Dus doen we gewoon het licht uit en gaan verder met bidden, terwijl we de liturgische boeken met onze mobieltjes verlichten. Ik moet aan de catacomben van Rome denken. Hoe deden ze dat toen, zonder mobiele telefoons?

Er is iets ongelooflijk primordiaals, bijna wild, aan de manier waarop de oosterse christenen Pasen vieren. Ivan zou verbaasd geweest zijn, en misschien zelfs een beetje beledigd, als ik hem verteld had dat zijn steeds terugkerend roepen: 'Christus is opgestaan!' tijdens de dienst, in mijn oren bijna klinkt... orgiastisch klinkt. Het is als een echo van de oude vruchtbaarheidsceremonies. Leven, leven, leven, het nieuwe leven dat zegeviert... Temeer omdat ik vandaag, 24 april, ook het begin van mijn eigen leven vier. 51 jaar geleden kwam ik op deze wereld. Onze dames zijn dat niet vergeten. Ik krijg een enorme verjaardagstaart. Twee dagen later vieren we samen met het koor mijn verjaardag. Uiteindelijk overhandig ik aan de dames de meegebrachte bloembollen. Laten we hopen dat ze in hun tuinen zullen bloeien, ondanks al de angsten en de zorgen. Dat de levenskracht die in hen schuilt inderdaad sterker zal blijken dan de krachten van vernietiging en dood...

Alles went. Terwijl we nog maar 10 dagen geleden Lviv zo snel mogelijk weer verlieten, gingen we er op de laatste dag van mijn verblijf heel vroeg in de ochtend heen, hoewel mijn bus pas in de namiddag vertrok. We laten ons de gelegenheid toch niet ontnemen om door de Armeense wijk te wandelen, een lekker bakje koffie te drinken in een van de plaatselijke cafés, of de St. Joris kathedraal te bezoeken. Die voldoening zullen we Poetin niet geven. Want in feite gaat het erom dat je een beetje normaliteit bewaart: ook in deze abnormale, onwerkelijke situatie...